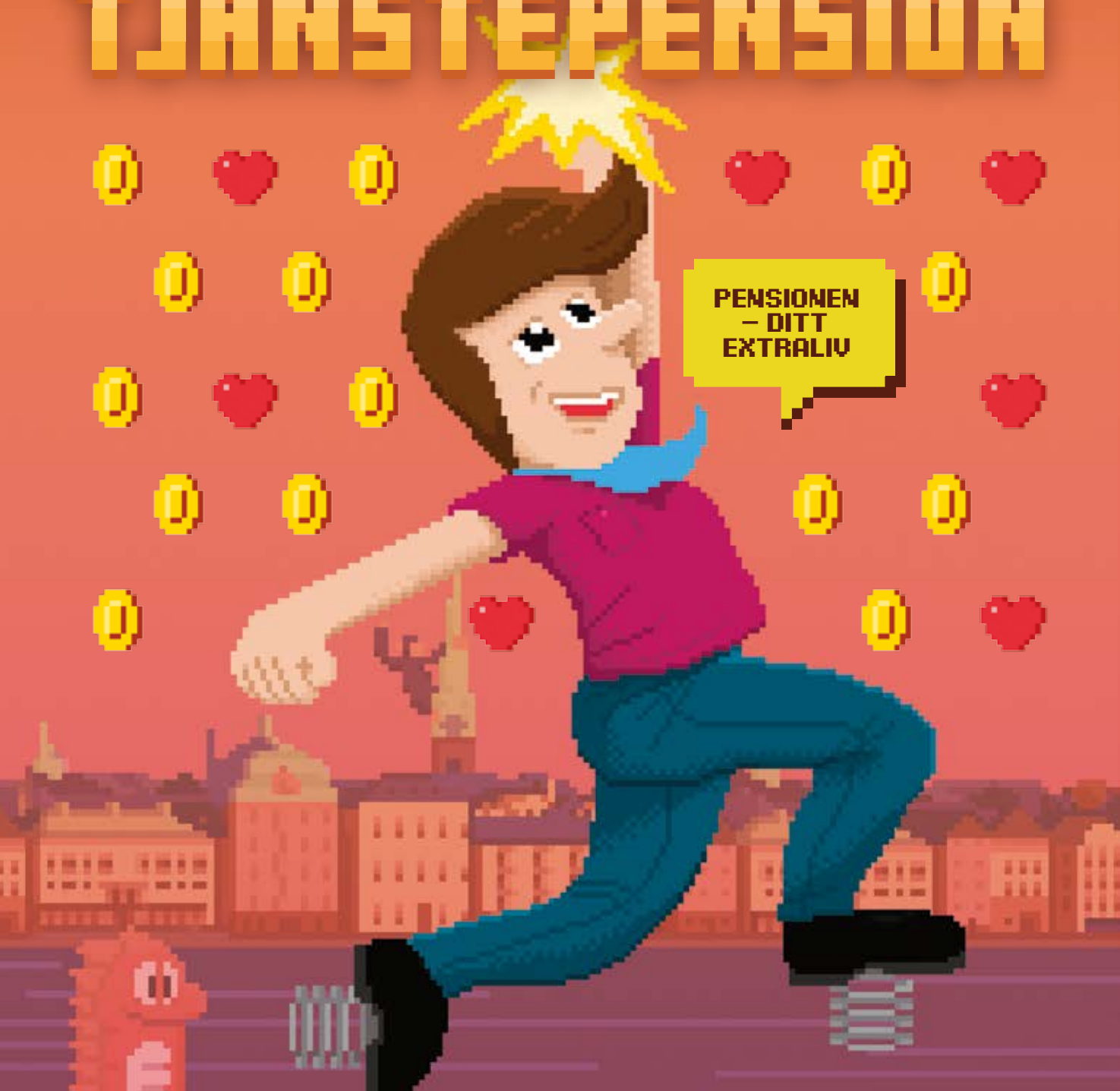

din

PTK

EN BILAGA FRÅN PTK · 2017

TJÄNSTEPENSION

**PENSIONEN
- DITT
EXTRALIV**

**TA PENSIONEN TILL
NÄSTA NIVÅ**

NÅGRA ENKLA VAL SOM GÖR STOR SKILLNAD

Bra där! Bara genom att öppna den här tidningen har du tagit första steget mot att förbättra din framtida ekonomi. Några enkla val i livets olika skeden kan göra stor skillnad framöver.

EMMY SOM VI TRÄFFAR på sidan 6 har just fått sitt första jobb. För egen del var det länge sedan jag var i Emmys ålder och hade hela resan framför mig. Men med många unga vuxna i min närhet känner jag väl igen hennes resonemang. Pensionen är oändligt långt borta, och de givna prioriteringarna är i stället utbildning och jobb. Men med några enkla val har Emmy, utan att knappt tänka på det, lagt en god grund för den dag runt år 2055 då det börjar bli dags att byta lön mot pension.

DET ÄR EN HEKTISK period i livet när familjen är ung och barnen små. Karin på sidan 10 väntar sitt andra barn och har funderingar kring föräldraledighet, deltidsarbete och sparande i allmänhet.

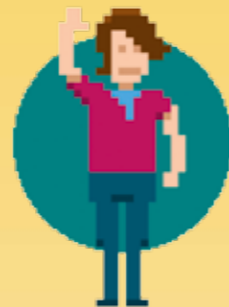
Tiden rinner iväg med farlig fart och utan att riktigt förstå hur det går till kommer Karin, precis som jag själv, att befinna sig i samma situation som Claes på sidan 14, med barn på väg att lämna boet. Nu är det dags att fundera över nya valmöjligheter, både i den återstående delen av yrkeslivet och inför den stundande pensionen, då fritidslivet ska ersätta yrkeslivet.

NÅGON SOM REDAN NJUTER av tillvaron som pensionär är Kristina som vi möter på sidan 18. Hon skördar frukten av ett långt yrkesliv, där kloka val såsom heltidsarbete och arbetsplatser med kollektivavtal bidrar till att hon nu kan tillbringa halva året i södra Europa.

VAR ÄN JUST DU befinner dig i livet vill vi ge dig inspiration till att engagera dig i din framtida inkomst. Känns det omöjligt? Bläddra i så fall direkt till sidan 22 och ta del av kognitionsvetaren Elin Helanders bote-medel mot pensionspanik. Belöning utlovas!

ANNA ALLERSTRAND
pensionsspecialist på PTK

EN LIVSRESA I FYRA STEG – HÄNG MED I SPELET OM DIN PENSION

DETTA BETYDER SYMBOLERNA

 = BRA FÖR LIVSPUSSLET

 = BRA FÖR EKONOMIN

LEVEL 1

Du står på egna ben? Du har kanske fått ditt första jobb? Du har kanske kollektivavtal och tjänstepension? Nu kan du göra några viktiga val. SIDORNA 4–5

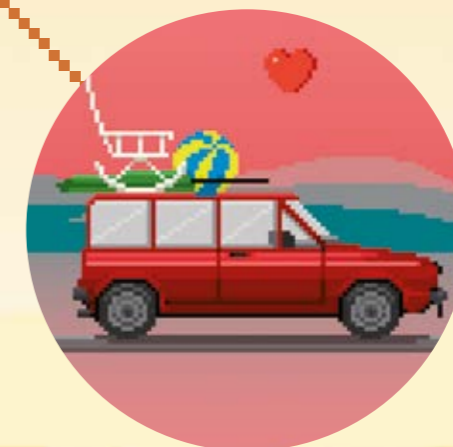
LEVEL 2

Du kanske har levt med kärleken något år? Ni kanske är en liten familj? Det kanske är läge att fundera över arbetstiden? Det finns en del att tänka på. SIDORNA 8–9

LEVEL 3

Det har gått några år, barnen är på väg att bli stora. Kanske är de på väg att flytta ut? Friheten blir större, ni kan säkert unna er lite mer. Men det finns saker att tänka på. SIDORNA 12–13

LEVEL 4

Du är på väg att gå i mål, pensionen närmar sig. Men se upp – det finns fällor man ska akta sig för, det är klokt att tänka igenom hur man ska ta ut sin pension. SIDORNA 16–17

SÅ FUNGERAR LIVSRESAN

Du är mitt i den – livets resa. Kanske har du precis fått ditt första jobb eller så närmar arbetslivet sig sitt slut. Oavsett hur långt du har kommit kan du redan idag påverka ditt liv som pensionär redan nu. Häng med.

Vuxenlivet består av olika faser: du får ditt första jobb, du bildar familj och livspusslar, en dag flyttar barnen hemifrån och så småningom närmar du dig pensionen.

Varje fas har sin charm men också sina möjligheter och fallor.

Längs livsresan kan du göra en mängd val som påverkar din ekonomi som pensionär. Vilken del av resan är du i just nu? Se vilka möjligheter och fallor det finns där du befinner dig. Dina vägval styr din framtid och du som väljer smart har tusenlappar att tjäna.

FLER TIPS PÅ VÄGEN

- [Rådgivningstjänst.se](https://www.radgivningstjanst.se) ger dig råd om tjänstepensionen ITP utifrån din situation.
- [Knegdeg.se](https://www.knegdeg.se) ger dig koll på vad du tjänar på kollektivavtalet.
- [Minpension.se](https://www.minpension.se) ger dig en överblick över hela din pension.
- [Collectum.se](https://www.collectum.se) har information om de olika delarna i ITP. Det är här du gör dina tjänstepensionsval.

FÖRSTA JOBBET

SE UPP FÖR DE FULA FISKARNA

Har du fått ditt första riktiga jobb? Grattis! Känslan av att stå på egna ben och att kunna fatta egna beslut är mäktig. Förhoppningsvis har du kollektivavtal och tjänstepension. Grattis igen! Pensionen är ett livslångt sparprojekt där tiden är din bästa vän – och om du gör några enkla val nu kan du slappna av i framtiden.

Jobba, jobba, jobba till din tjänstepension

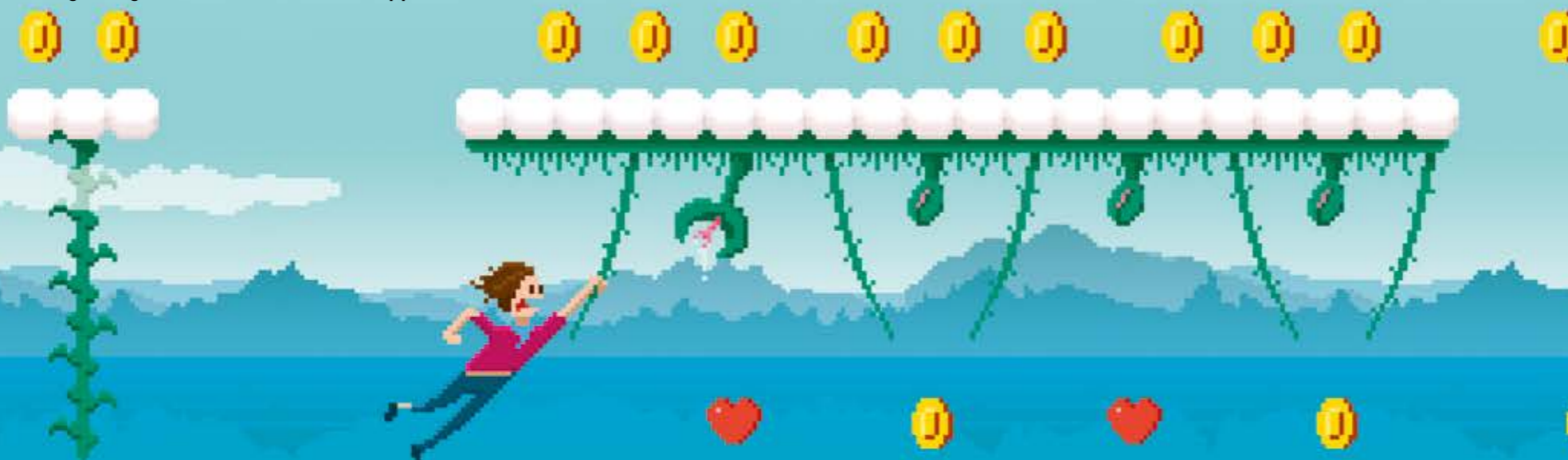
+ Inkomsten och därmed skatten bygger din pension. Med lönen börjar också inbetalningarna till den allmänna pensionen. När du fyller 25 år kan du börja tjäna in till tjänstepensionen ITP – och har du kronor över kan du redan nu börja bygga ett privat sparande.

Välj rätt arbetsgivare – med kollektivavtal

+ Ungefär nio av tio privatanställda tjänstemän har någon form av tjänstepension. Åtta av tio har en kollektivavtalad sådan, vilket är ännu bättre. Då kan du till exempel välja sparformer som har lägre avgifter eftersom de är prispressade. Mer pengar till dig!

Engagera dig så mycket som det passar dig

+ Gör bara aktiva val om hur pensionen ska placeras om du är intresserad. Tanken med pensionssystemet är att den som inte väljer ändå ska få ett bra alternativ med låga avgifter. Gör aktiva val om du till exempel vill ha högre risk eller lägga till försäkringar.

Se upp för onödiga avgifter

- Se till att du betalar låga avgifter. Avkastning handlar om ränta-på-ränta och då behöver din pensionspeng vara så stor som möjligt för att växa ännu mer. Visste du att en enda procentenhet mer i avgift kan ge 25 procent mindre tjänstepension i slutändan?

Ifrågasätt goda råd

- Tänk kritiskt! Det är sunt att alltid reflektera över varför någon ger dig ett visst råd. Vem tjänar på det? Får du en långsiktig avkastning till en rimlig kostnad eller får någon annan en bonus? Kunskap ger trygghet och mod att våga fatta egna beslut.

Försäkra dig inte i onödan

- I tjänstepensionen finns möjlighet att lägga till försäkringar för den som vill trygga sin familjs ekonomi. Men betala inte för försäkringar du inte behöver. Försäkringarna går att lägga till och ta bort beroende på livssituation – utnyttja det!

Kom ihåg – lev livet!

- Vetskapen om att du har gjort några enkla val och krattat ekonomiskt inför framtiden gör det lättare att njuta av livet utan att oroa dig för framtiden.

TIPSET

Pensionsexperten Tomas Carlssons tips till dig i början av karriären:

Hög lön vid första jobbet är inte så viktigt för pensionen. Det viktiga är att få tjänstepension. Med ränta-på-ränta-effekt bygger även små inbetalningar från arbetsgivaren pension. På en anställningsintervju kommer ni garanterat att prata lön i något skede och du har säkert en idé om nivån. Få in pensionen här också!

Om du sätter dig in i hur pensionen fungerar blir det lättare att göra dina livsval. Ju mer du tjänar in till pensionen, desto mer får du. Svårare än så behöver det inte vara.

Läs på! På minpension.se får du en totalbild över hela pensionen, och på collectum.se hittar du allt om ITP. Jag kan även rekommendera rådgivningstjänst.se för råd om placeringar och försäkringar.

LÄS MER >>
kneqdeg.se

Här hittar du mer information om försäkringar och förmåner inom kollektivavtalet och vad de är värda i kronor.

"VI PRATAR ALDRIG OM PENSIONEN"

För ett år sedan fick Emmy Norstedt, 25, sitt första fasta jobb. Med både ny stad och nytt boende är det livet här och nu som är viktigast för henne.

– Pensionen har faktiskt aldrig kommit på tal bland mina kompisar.

EMMY HAR utbildat sig till ingenjör inom teknisk design i Luleå. Sedan ett år bor hon i Sundsvall och jobbar med produktutveckling på Permobil som gör elektriska rullstolar.

– Det här är mitt första jobb efter utbildningen och det känns nästan som en förlängning av skolan eftersom man lär sig så mycket nytt hela tiden. Det är jättekul, säger hon.

Emmy har kollektivavtalad tjänstepension, men det var inget som hon tänkte särskilt på inför anställningsintervjun.

– Det stod säkert i avtalet men det var inget som var avgörande för mig. Det var mycket annat som kändes viktigt, som vad jag skulle göra och få i lön till exempel. När man är nyutexaminerad vill man inte ställa krav.

Vad tänker du om pensionen?

– Jag får det orange kuvertet en gång om året och ser att det växer. Men jag är inte så aktiv alls och det handlar nog om okunskap. Plus att det ligger väldigt långt fram i tiden. Nu i början av karriären finns det mycket annat att

tänka på. Samtidigt vet jag ju att om man kan bygga en bra grund blir det bättre i slutändan. Jag tycker att man hör en del om fattiga pensionärer på nyheterna.

Har du något privat sparande?

– Som student har det varit ganska svårt att spara men med ett bra kapital hemifrån har jag kunnat köpa lägenhet. Sedan är det ju en del lån på den också. När jag har sparat så har det varit för något ganska konkret som ligger nära i tiden.

Om runt 40 år är du pensionär – hur ser ditt liv ut då?

– Det vore kul att bo utomlands delar av året men jag vill såklart vara nära familjen också. Jag ser framför mig att jag har en stor trädgård och odlar. Och sedan kanske jag bygger något också eftersom jag är ingenjör. Det känns viktigt att ta hand om sig så att man orkar göra saker. Som ung har man energi men inga pengar, som vuxen lite mindre energi och mer pengar. Jag hoppas att jag har både energi och pengar som gammal.

Emmy Norstedt, 25, fick sitt första fasta jobb för ett år sedan. "Det vore kul att bo utomlands som pensionär", säger hon.

Foto: Petra Berggren

PENSIONSEXPERTEN TOMAS CARLSSON SVARAR

"Fråga din arbetsgivare om tjänstepension"

Collectums pensionsexpert Tomas Carlsson tycker att Emmy kan känna sig trygg eftersom hon har ITP. Om hon byter jobb ska hon snacka pension tidigt med chefen.

– Annars kan hon missa många år som ger en bra grund till pensionen

Emmy Norstedt frågade inte om pensionen under sin anställningsintervju. Men det tycker Tomas Carlsson är en viktig del när du söker ditt första jobb:

– Gör det enkelt. Börja med att fråga: "Vilken tjänstepension har ni?" Blir svaret ITP kan du vara lugn. Om det inte finns någon ska du säga: "Då vill jag ha en pensionsavsättning som motsvarar kollektivavtalet". Sen kan det också vara värt att tänka på att avgifterna inom kollektivavtalet är lägre än utanför, så även om arbetsgivaren sätter av lika mycket blir det mindre till dig i slutändan.

Behöver Emmy göra pensionsval redan nu?

– Eftersom Emmy har ITP finns det ett bra förvalsalternativ för pensionen och det är ingen brådska att göra några val. Det viktiga blir om hon bildar familj – då gäller det att se över skyddet till familjen.

TOMAS CARLSSON
pensions-
expert på Collectum

OM NI FÅR BARN

STÖTTA DIN PARTNER EKONOMISKT

Plötsligt är ni inte två längre. Kanske ett, två eller fler barn har utökat familjen och du har alltså fler personer att tänka på. Tillsammans ska ni lägga livspusslet. Ni behöver stå rustade för oförutsedda händelser. Visste du att du redan nu kan ha nytta av tjänstepensionen? Du som har småbarn kan lägga till försäkringar som tryggar familjens ekonomi.

Fastna inte i deltiden

— Deltidsarbete hos småbarnsmammor är mycket vanligare än hos småbarnspappor. Även om det är värdefullt med mer tid när livspusslet ska läggas så fundera på hur ekonomin påverkas. Deltid behöver inte få så stor effekt på pensionen, men på lön och karriär.

Fråga om föräldralön

— Missa inte att kolla upp föräldralön. Med kollektivavtalad föräldralön skjuter arbetsgivaren till ytterligare pengar så att du som föräldraledig kan få upp till 90 procent av din vanliga lön. Utan föräldralön får du nöja dig med föräldrapenningen.

Kompensera din partner

— Det är ekonomiskt smart att dela lika på föräldraledighet, vabb och deltid. Men om en part ändå är hemma mer kan den andra kompensera genom att föra över delar av sin premiepension eller beskattade pengar som partnern kan placera långsiktigt i sitt eget namn.

Jobba på!

+ Inkomsten och därmed skatten bygger din pension. Med lönen börjar också inbetalningarna till den allmänna pensionen. När du fyller 25 år kan du börja tjäna in till tjänstepensionen ITP – och har du kronor över kan du redan nu börja bygga ett privat sparande.

Fördela föräldraledigheten

+ Många tror att man tjänar på att den av föräldrarna som tjänar minst tar ut störst del av föräldraledigheten. Det stämmer inte. Föräldralönen, som du med kollektivavtal har rätt till, gör det ofta lönsamt för familjens inkomst att dela lika på föräldraledigheten.

TIPSET

Annas tips till dig i småbarnsåren:

Att gå ner i tid oavsett orsak sänker lönen och därmed inbetalningarna till tjänstepensionen. Att jobba deltid kan vara ett bra beslut, men fundera på om bara en av er eller båda ska göra det och hur länge.

På minpension.se kan du se vad deltiden gör i praktiken.

En tråkig sanning är att hälften av alla som gifter sig skiljer sig. Om en part tar större ansvar för familjen bör den andra kompensera genom att till exempel överlåta sin premiepension. Man kan också föra över skattade pengar som kan sparas privat. Det är viktigt att undvika obalans i vardagsekonomi. Jag har hört talas om kvinnor i medelåldern som i smyg frågar sin bankkontakt om de har råd att skilja sig.

Vi har en sajt som heter knegdeg.se där man kan lägga in sin lön och ålder och se vad kollektivavtalet ger i reda pengar vid olika situationer i livet. Med kollektivavtal får man exempelvis 90 procent av lönen genom föräldralön.

LÄS MER >>
ravgivningstjanst.se
Här får du råd om tjänstepensionen ITP utifrån din situation.

"NU HAR JAG GÅTT NER TILL DELTID"

29-åriga Karin Hedenström får sitt andra barn i sommar och snart börjar hon jobba deltid.

– Det kommer nog bli lite färre middagar ute men vi hoppas kunna fortsätta spara ganska mycket privat.

KARIN JOBBAR som skattejurist inom fastigheter på ett mindre bolag i Stockholm. Här har hon tjänstepension från sin arbetsgivare.

– Vi kommer såklart vilja ha ett bra liv som pensionärer också så det känns bra att jag har tjänstepension nu. Vi är relativt få anställda på min arbetsplats och jag vet att vi har en egen lösning utanför kollektivavtalet.

Hon bor tillsammans med sin man David och ettåriga sonen i en bostadsrätt i Stureby i södra Stockholm. Till sommaren blir de fyra i familjen och från februari jobbar Karin 75 procent.

– Det blir bra att få mer tid innan barnet kommer. Planen är en normallång mammaledighet även den här gången och sedan får vi se om det blir deltidarbete ett tag till.

Karins man som är fastighetsmäklare har ingen tjänstepension.

– Vi har en ganska bra slant från lägenhetsaffärer. Vi får pepp från vänner som är insatta i sparande och vi har ganska nyligen börjat föra över en del av den skattade lönen till varsitt ISK-konto för att köpa aktier och fonder. Vi sparar lika mycket, vilket känns bra eftersom min man tjänar två till fyra gånger mer än jag, beroende på hur han säljer.

Har du varit inne på minpension.se?

– Ja, vi var inne där med vännerna i höstas när vi pratade om sparande. Där ser man att tjänstepensionen är en stor del i den tänkta pensionen.

Vad tänker du om ditt liv som pensionär?

– Vi ska kunna leva gott. Min man har en dröm om att köpa en vingård i Italien och att vi ska flytta dit. Det får vi se, för jag vill ju bo nära familjen också.

Karin Hedenström, 29, väntar sitt andra barn och har precis gått ner till deltid. "Jag vill ha tid att resa och mysa med barnbarnen som pensionär", säger hon.

Foto: MAGNUS GLANS

★ PENSIONSSPECIALIST
ANNA ALLERSTRAND SVARAR

"Fundera över deltiden"

PTK:s pensionsspecialist Anna Allerstrand tycker att Karin ska undersöka villkoren i sin tjänstepension.

– Karins arbetsgivare har en egen tjänstepension. Det är inte ovanligt, men det kan vara bra att fråga arbetsgivaren hur mycket som betalas in varje månad. I tjänstepensionen ITP 1 är avsättningen 4,5 procent av lön upp till cirka 38 500 kronor och 30 procent för lön däröver.

Karin bör också fråga om avgifterna, eftersom tjänstepension utanför kollektivavtalet inte har samma rabatterade nivåer.

– En procentenhet mer i avgift kan ge 25 procent mindre tjänstepension i slutändan. De pengarna kan man ha roligare för.

Eftersom Karins man helt saknar tjänstepension är det bra att de sparar privat. Men här vill Anna höja ett varningens finger.

– Jag vill varna för att ta råd från vänner och bekanta om specifika aktietips. För att spara i aktier bör man vara intresserad och följa utvecklingen ofta och noga. Annars kan det gå illa.

ANNA ALLERSTRAND
pensionsspecialist
på PTK

BARNEN FLYGER UT

SE UPP FÖR ONÖDIGA FALLSKÄRMAR

Det känns som i går när de kånade av skratt och knappt var en meter höga. Och nu har de stuckit. Hallå? Barnen! Det kan såklart kännas vemodigt när barnen flyttar hemifrån men nu öppnar sig nya möjligheter – och det är dags att tänka mer på dig själv.

Se över karriärmöjligheter

+ Utflugna barn betyder mindre ansvar och hänsyn. Kanske kan du nu kosta på dig att pendla till ett mer stimulerande jobb med en högre lön och därmed få en injektion till din framtida pension? Eller helt sadla om och byta karriär.

Kolla in framtidens ekonomi

+ Även om du kanske har många år kvar till pension börjar den oneligen närma sig. Skaffa dig en samlad bild av hela din pension och fundera över hur länge du vill jobba. Känner du dig nöjd, eller behöver du förändra något för att få den framtida ekonomi du vill ha?

Njut av livet!

+ För många är barnens flytt positiv. Det är en tid som tillåter fler resor eller andra aktiviteter. Du har plötsligt mer tid för både dig själv och din partner. Ta vara på det.

Gör dig av med onödiga försäkringar

- Behöver du familjeskyddet? Barnen kanske klarar sig ekonomiskt och är inte lika beroende av din inkomst? Kostnaden dras från dina pensionsinbetalningar och minskar därmed din pension. Om du är singel och barnen klarar sig kan du också välja bort återbetalnings-skydd.

Fråga dig alltid vem som gynnas

- Nu, med utflugna barn, betraktas du som relativt kapitalstark hos olika rådgivare. Det finns de som vill få dig att tro att pensionen är något komplicerat som du bäst överlåter till dem. Fråga alltid vad de vinner på tipsen – och håll koll på avgifterna. Ju mer pengar du har på dina pensionskonton, desto viktigare att du inte låter höga avgifter äta upp kapitalet.

TIPSET

Staffans tips till dig vars barn flyttar hemifrån:

De juridiska skillnaderna kan vara stora mellan att vara gift och sambo, framför allt om någon går bort. Gör en ekonomisk "brandövning" – ta reda på vad som skulle hända vid ett dödsfall. Ring till de försäkringsbolag och pensionsbolag där ni är kunder och fråga rakt på sak: "Skulle min partner och/eller mina barn få något från er om jag skulle dö?" Det ger ett bra underlag för att eventuellt ändra något i ert försäkringskydd.

För Claes minskar utgifterna när barnen flyttar ut. Andra kan få en löneökning eller så minskar boräntan. Använd förändringen till att öka ditt privata sparande. Det märks knappt i vardagsplånboken men kan bli en stor skillnad längre fram.

En del betraktar sin bostad som en "pensionsförsäkring" men få har en plan för hur de ska komma åt de pengar som är låsta i bostaden. Fundera över vart ni ska flytta, hur mycket pengar som frigörs i praktiken och om ni klarar det nya boendet även om ni inte har bil.

LÄS MER >>

collectum.se
Det är här du gör dina val inom ITP.

"BARNEN ÄR PÅ VÄG ATT BLI VUXNA"

Claes Svensson, 57, förbereder sig för att döttrarna ska flytta hemifrån huset i Alingsås.

– Nu är det mycket fokus på barnens steg in i vuxenlivet och då kommer man själv och pensionen lite i andra hand. Men någonstans är pensionen ett dåligt samvete.

CLAES ÄR UTBILDAD fritidspedagog och efter en resa till Australien växlade han bana till journalistiken. Sedan 1984 har han haft olika roller på Alingsås Tidning där han nu är redaktionschef.

– Jag har kollektivavtalad tjänstepension vilket känns bra, säger Claes. Men jag har lite svårt att se ett slut på arbetet eftersom det är så roligt att jobba. Då slår man undan tankarna på pension.

Han bor tillsammans med sin sambo i ett hus i centrala Alingsås. En av döttrarna har redan gjort en vända till huvudstaden men kommit tillbaka. Till hösten ska hon flytta hemifrån på nytt för studier. Den andra dottern går andra året på gymnasiet och inom några år bor de utan barn i huset.

– Vi ser huset som en slags pensionsförsäkring. Om pensionen vet jag det jag ser i det orange kuvertet, det vill säga hur mycket pengar jag skulle få som pensionär om jag slutar

jobba vid olika åldrar. Sedan är det viktigt att min sambo får en bra ekonomi om något händer mig eftersom vi inte är gifta. Det har jag pratat en del med banken om.

Hur går snacket om pension bland vänner?

– Det är inte direkt något samtalsämne på herrmiddagarna. Nio av tio pratar aldrig om det men det finns några få som är insatta. En kompis har planerat i många år för att gå i pension strax efter 60 och nu lever han ganska gott och har köpt en lägenhet på Gran Canaria. Han har varit om sig och kring sig.

Om du får önska – hur ser ditt liv ut som pensionär?

– Jag är nio år äldre än min sambo och innan vi är fria tillsammans har jag några år att slå ihjäl på ett vettigt sätt. Jag skulle gärna tillbringa delar av vintern på en varmare plats, kanske hyra en skri-varly eller så.

Claes Svensson, 57, har två döttrar som inom något år kommer att flytta hemifrån. "Jag skulle gärna hyra en skri-varly på en varmare plats som pensionär", säger han.

★ PENSIONSEKONOMEN STAFFAN STRÖM SVARAR

"Gift dig, Claes"

Staffan Ström är pensionsekonom på Alecta och tycker att det är viktigt att Claes familj fungerar även om det skulle hända honom något.

– I första hand tycker jag att de ska gifta sig. I andra hand gäller det att välja ett efterlevandeskydd som täcker upp en del av Claes inkomst om han skulle gå bort. Det gör han enklast via sin tjänstepension. Han bör också skriva in sin sambo som förmånstagare för den livförsäkring han har via jobbet och som heter TGL.

För Claes blir det utrymme i både huset och ekonomin när barnen flyttar ut och börjar försörja sig själva.

Dessutom tror Staffan att en bra överraskning väntar:

– Claes har nämligen tjänstepension och den syns inte i det orange kuvertet. På minpension.se ser han även sina tjänstepensionspengar och de kommer att bli ett bra tillskott till den pension han har räknat med hittills.

Staffan tycker också att Claes bör se till att han har låga avgifter i sitt pensionssparande. En enkel tumregel är att det vid 0,5 procent i avgift börjar bli dyrt och över 1 procent i avgift är det riktigt dyrt.

Eftersom Claes är nio år äldre än sin sambo räknar han helt naturligt med att vara den som går i pension först.

– Genom att jobba några år extra har Claes en finfin möjlighet att bättra på sin pension rejält och dessutom slippa ha långtråkigt medan han väntar på deras gemensamma tid som pensionärer. Det ser ljusst ut för Claes, säger Staffan Ström.

STAFFAN STRÖM
pensions-
ekonom
på Alecta

NU GÅR DU I MÅL

SÅ HÄR PLANERAR DU DIN EKONOMI SOM PENSIONÄR

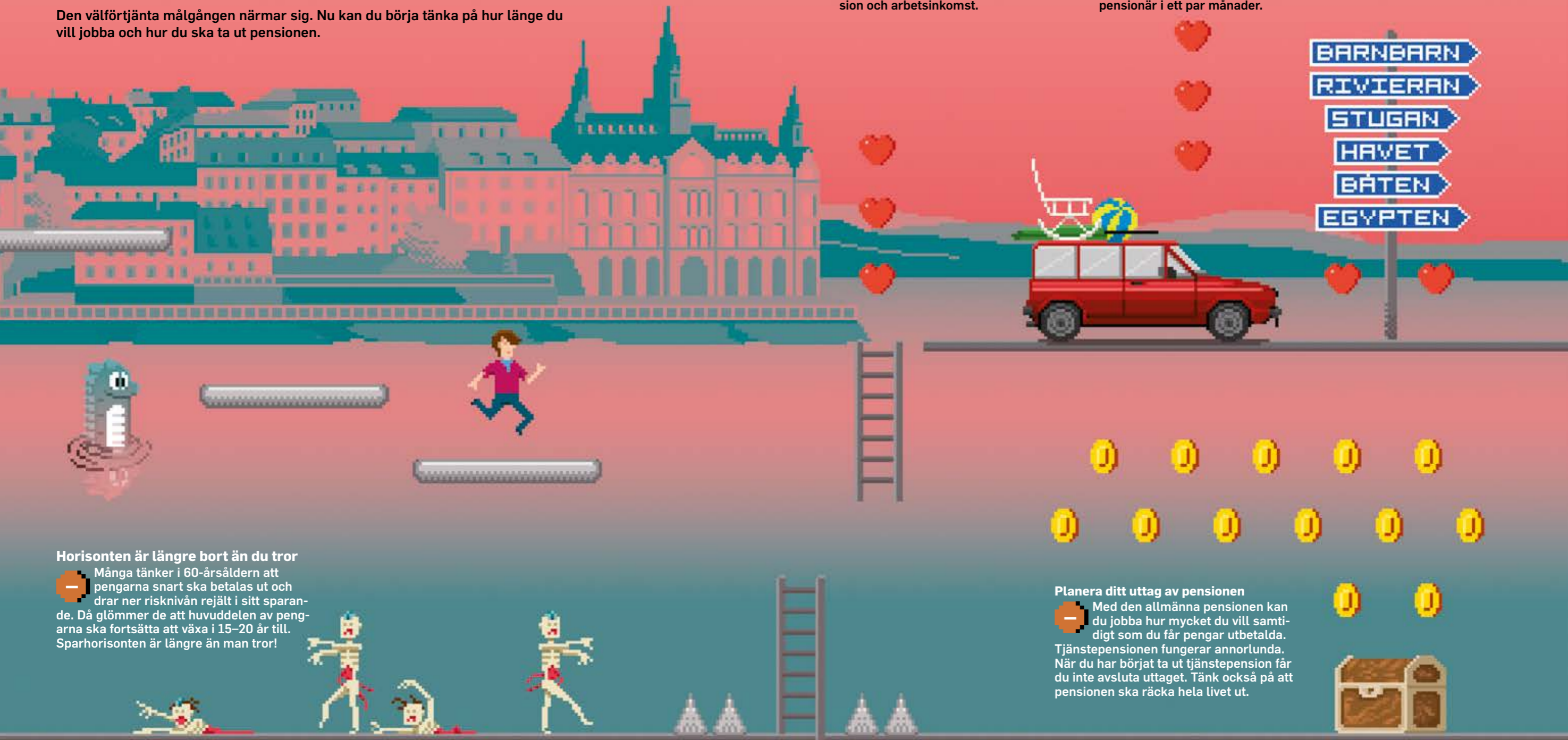
Den välförtjänta målgången närmar sig. Nu kan du börja tänka på hur länge du vill jobba och hur du ska ta ut pensionen.

Jobba längre

+ Ska du sluta arbeta vid 65 eller lägga på ett bonusår? Vi lever längre, är allt friskare och många vill jobba vidare. Det är även förmånligt att fortsätta jobba – från det år du fyller 66 år betalar du lägre skatt både på pension och arbetsinkomst.

Provpensionera dig

+ De flesta kan räkna med att pensionen blir lägre än lönen. Samtidigt minskar en del utgifter som pensionär. En smart grej kan vara att göra en pensionsprognos och sedan testa att leva på det du beräknas ha som pensionär i ett par månader.

Horisonten är längre bort än du tror

- Många tänker i 60-årsåldern att pengarna snart ska betalas ut och drar ner risknivån rejält i sitt sparande. Då glömmar de att huvuddelen av pengarna ska fortsätta att växa i 15–20 år till. Sparhorisonten är längre än man tror!

Planera ditt uttag av pensionen

- Med den allmänna pensionen kan du jobba hur mycket du vill samtidigt som du får pengar utbetalda. Tjänstepensionen fungerar annorlunda. När du har börjat ta ut tjänstepension får du inte avsluta uttaget. Tänk också på att pensionen ska räcka hela livet ut.

TIPSET

Här är Monicas tips till dig som snart ska gå i pension:

☑ Gör en pensionsprognos för hela din pension – allmän pension, tjänstepension och eventuellt privat sparande på minpension.se. Där kan du se hur mycket du får totalt per månad vid olika pensionsåldrar.

☑ Logga in i rådgivningstjänst.se för att få rådgivning om hur du kan sänka dina avgifter och om du bör välja bort eller lägga till försäkringar. Du får till exempel en högre pension om du väljer bort återbetalningsskydd.

☑ Ta reda på hur du gör för att ta ut pension. Den allmänna pensionen måste du ansöka om, medan de flesta tjänstepensionsbolag skickar ut ett brev ett par månader innan du fyller 65 år. Vill du ta ut tjänstepensionen tidigare eller skjuta upp uttaget måste du meddela ditt tjänstepensionsbolag det.

☑ Tänk på att pensionen ska räcka hela livet. Den allmänna pensionen betalas ut månadsvis livet ut, medan tjänstepensionen ibland kan tas ut under en kortare period. Men vi underskattar ofta hur länge vi lever och att ta ut all tjänstepension på kort tid gör att du kan få det sämre ekonomiskt när bara den allmänna pensionen återstår i slutet av livet.

LÄS MER >>
minpension.se

Här får du koll på hela din pension.

"VI HAR ETT BRA LIV HÄR I SOLEN"

Kristina Johnson gick i pension som 65-åring för fem år sedan. Delvis tack vare tjänstepensionen lever hon livets glada dagar i Spanien.

– Här behöver vi inte klä oss i tjocka jackor och så lever vi bättre här. Det är inte så många måsten.

Erik och Kristina Johnson har båda fyllt 65 och bor drygt halva året i Spanien. "Vi lever gott i värmen", säger de. Foto: Petra Berggren

KRISTINA OCH HENNES
man Erik besökte Spanien första gången 1969. Det har blivit många enstaka semesterveckor men sedan fem år tillbringar de mycket tid i Almuñécar, en by i södra Spanien där de hyr en lägenhet. 104 kvadratmeter några stenkast från Medelhavet.

– Vi brukar åka hit i september och komma tillbaka till lägenheten i Nacka i början av april. Jag trodde inte jag skulle klara av att vara här i sex månader i början men nu har jag nästan svårt att åka hem. Ljuset och värmen är underbart.

Kristina har jobbat heltid hela livet. Första jobbet var som postflicka på SKE, hon har

inrett kontor på Sparbanken och de sista tio åren i yrkeslivet var hon avdelningssekreterare.

– Jag hade tjänstepension med kollektivavtal. Det märks att jag har haft en del olika arbetsgivare eftersom det kommer utbetalningar från lite här och var. Jag och Erik har i stort sett lika stora pensioner och ihop har vi runt 35 000 kronor i månaden efter skatt. Då är nästan hälften tjänstepension. Efter de första fem åren som pensionär blir det lite mindre tror jag men vi är inte så dyra i drift.

Hur mycket har du förbättrigt dig ekonomiskt inför pensionen?

– Inte särskilt mycket. Om

ett nytt arbete har inneburit tjänstepension har det mest kommit som en trevlig överraskning. Det är nog mer på äldre dagar som jag har blivit lite mer medveten kring pengar. "Behöver jag verkligen köpa det här?" kan jag tänka. Då har Erik varit mer aktiv. Han har faktiskt betalat in till en privat pensionsförsäkring i mitt namn. Det är väldigt fint av honom.

Hur ser ditt liv ut som pensionär jämfört med dina förväntningar?

– Bra. Vi lever gott. Jag visste redan innan pensionen att jag skulle vilja tillbringa mycket tid här. Vi handlar mycket tid här. Vi handlar och lagar mat och ibland när

vi inte har lust går vi på restaurang. I vår by bor runt 300 svenskar så ibland träffas vi och spelar kort.

Har du några tips till andra blivande pensionärer?

– Man ska absolut ha en extra pension i form av privat sparande eller liknande. Min man brukar säga att man inte ska tänka på pensionen när man går i pension utan snarare när man är 35. Och ta vara på tiden man har för den kommer inte tillbaka.

PENSIONSEXPERTEN
MONICA ZETTERVALL

"Underskatta inte hur länge du lever"

Monica Zettervall är expert på Pensionsmyndigheten och tycker att Kristina och hennes man verkar ha ordnat det bra för sig.

– Det är bara att gratulera dem. Ett soligt liv utomlands stora delar av året är drömmen för många.

Monica Zettervall tycker att Kristina Johnson har gjort en hel del kloka val genom åren:

– Hon har jobbat heltid, haft kollektivavtalad tjänstepension och dessutom har hennes make betalat in en privat pensionsförsäkring i hennes namn. Det bidrar till att hon kan förverkliga sin dröm som pensionär.

Kan du ge Kristina något råd?

– Om hon plötsligt får lust tillbaka till arbetslivet skulle hon kunna jobba extra i lagom dos på sitt gamla jobb eller på en ny arbetsplats. Varje extra år i arbetslivet höjer pensionen och är dessutom gynnsamt skattemässigt i hennes ålder.

MONICA
ZETTERVALL
expert på
Pensions-
myndigheten

PENSIONS- PYRAMIDEN

Pensionen är ett livslångt sparprojekt där tiden är din bästa vän. Du som kommer igång tidigt, gärna med växande lön genom livet och jobbar länge kan bli en glad pensionär, åtminstone ekonomiskt. Pensionen brukar illustreras genom en pyramid – och så här fungerar de olika byggstenarna.

DEN ALLMÄNNA PENSIONEN i botten av pyramiden byggs av skatter och inkomst. Varje år går 18,5 procent av din inkomst till pensionen, upp till en månadslön på cirka 38 500 kronor i månaden. Högre lön än så ger inte högre allmän pension. Den största delen går till inkomstpensionen, pengar som du inte själv kan påverka eller placera.

Det kan du däremot med de 2,5 procent som sparas i ditt eget namn i form av premiepension. Du kan välja upp till fem fonder, och här gäller det att se upp och inte låta någon annan sno dina pengar genom att placera dem i egna fonder med

dyra avgifter. Välj fonder själv om du tycker att det är intressant och har koll. Vill du inte vara aktiv själv är förvalsfonden AP7 Såfa ett alternativ som har gått bra historiskt och som har låg avgift.

TJÄNSTEPENSIONEN I MITTEN är för många den verkliga inkomsträddaren. Privatanställda tjänstemän med kollektivavtal har tjänstepensionen ITP. På lön upp till cirka 38 500 ger ITP 1 avsättning på 4,5 procent och på lön över 38 500 ger den 30 procent. Dessutom har ITP låga avgifter som gör sparandet extra förmånligt. Utan kollektivavtal bör arbetsgi-

varen ändå erbjuda tjänstepension. Men kom ihåg att jämföra avgifterna med vad du skulle ha fått med kollektivavtal. Om du betalar en högre avgift för samma fond utanför kollektivavtalet måste du få högre avsättning för att slutresultatet ska bli detsamma.

DET PRIVATA SPARANDET i pyramidens översta del styr du över själv efter behov och möjlighet. Du väljer själv om du vill sätta in pengarna i ett långsiktigt sparande, amortera på bostadslån eller spara på det sätt som passar dig bäst.

Tjänstepensionen

» Tjänstepensionen blir en allt viktigare del av pensionen. Den byggs upp av inbetalningar från din arbetsgivare. Se därför till att den blir en given ingrediens i samtalet vid anställningsintervjun. Den kollektivavtalade tjänstepensionen ITP är ett färdigt paket för privatanställda tjänstemän. Den som vill kan placera tjänstepensionen själv. Sjukförsäkring och livförsäkring ingår alltid, och den som har familj kan även lägga till fler ekonomiska skydd.

Privat sparande

» Om du inte är helt nöjd med din pensionsprognos kan du öronmärka ett eget sparande till pensionen. Ju tidigare du börjar lägga undan, desto mindre behövs för att det ska bli ett bra tillskott. Välj själv vad som passar dig bäst, om det är att spara i fonder, att amortera på boendet eller något helt annat.

PRIVAT SPARANDE

TJÄNSTEPENSION

INKOMSTPENSION

PREMIEPENSION

Inkomstpension

» Inkomstpensionen är en del av den allmänna pensionen som du tjänar in till genom skatten. En prognos för den allmänna pensionen hittar du i det orange kuvertet från Pensionsmyndigheten eller på minpension.se.

Premiepension

» Premiepensionen är en del av den allmänna pensionen som du kan placera själv. En person som tjänar in till premiepensionen under ett helt arbetsliv kan ha upp till en miljon på kontot när det är dags att börja ta ut pengarna.

PENSIONS- PANIKEN

DÄRFÖR VILL DIN HJÄRNA INTE ÖPPNA KVERTEN

Varför kastar vi oss inte över det orange kuvertet med vår pensionsprognos? Varför kastar en del det i stället direkt i soporna?

Kognitionsvetaren Elin Helander förklarar strutsbeteendet och ger dig tipsen för att hantera pensionspaniken.

ALLA HAR VI en privatekonomi och en framtida pension. Men få bryr sig om det. Det beror på att ekonomer ibland använder ett språk som många inte förstår, tror Elin Helander, kognitionsvetare på Dreams och grundare av forskningsinitiativet Moneymind.

– Och då är det lätt att känna sig lite dum. Det blir en negativ känsla som vår hjärnas belöningssystem är programmerat att undvika. En gnagande vetskap om att man förmodligen borde ta en närmare titt på pensionen skapar också ett dåligt samvete vilket förstärker obehaget. Då är det lättare att kolla mejlen i stället. Ur ett psykologiskt perspektiv är det inte konstigt att det blir så här och det kallas för uppskjutandebeteende, säger Elin.

Hur ska vi tänka då?

– Pengar har ju ingen nytta i sig utan det handlar om vad vi kan göra för dem. Det är så vi måste tänka. Tänk: Vad vill du kunna göra som pensionär? Var vill du kunna resa med dina barnbarn? Vill du bo kvar i huset eller sälja allt och åka till Rio? Eftersom pensionen ligger så mycket längre fram i tiden än till exempel nästa födelsedag är det svårt att göra pensionen verklig, men försök ändå att göra det.

Varför funkar hjärnan så här när det gäller pensionen?

– Vår hjärna föredrar belöningar här och nu framför belöningar i framtiden – trots att belöningen i framtiden kan vara större. I fallet med pension handlar det om att du ska avstå en hundralapp i dag och du vet att hundralappen med avkastning sannolikt är värd mycket mer i framtiden. Men att avstå nu har människan svårt för. Jag vill poängtera att personer som skjuter upp pensionsfrågan inte ska känna skuld. Men det är heller ingen ursäkt att säga att “min hjärna kan inte spara till pensionen och därför gör jag inte det”.

ELIN HELANDER
Kognitionsvetare

TIPSET

Elins enkla tips för att komma till pensions-skott

- 1 >> Skaffa dig en överblick på minpension.se. Där finns bland annat en första prognos för din ekonomi som pensionär. **BELÖNING:** se tre avsnitt på raken av serien Suits på Netflix.
- 2 >> Fråga din arbetsgivare om ni har kollektivavtal. Då ingår alltid en bra tjänstepension. Om inte – fråga vad hen betalar in till din tjänstepension. Inbetalningen bör var minst 4,5 procent av din lön upp till 38 500 kronor. Över det ska du ha mer. **BELÖNING:** Ta ett bad!
- 3 >> Om du inte har tjänstepension bör du få en högre lön som kompensation som du sedan kan placera själv. Om du har tjänstepension och vill spara mer kan det vara bra att bygga ett privat pensionssparande, till exempel att starta ett investeringssparande (ISK) som innehåller fonder med låga avgifter. **BELÖNING:** Kolla på resten av serien Suits!
- 4 >> Om du vill ta ett steg till är det bra att kontrollera avgifterna på dina pensionsfonder. Allt över 1 procent är dyrt. **BELÖNING:** Fira med champagne och dröm om framtiden!

Skriet – när det orange och det röda kuvertet landar i brevlådan.

GAME OVER – STARTA OM

Spelet är inte över. Vad som är rätt pensionsval beror till stor del på var i livsresan du befinner dig, därför bör du med jämna mellanrum se över dina val. Det kan ge både högre pension och bättre ekonomiskt skydd.

HÄR KOLLAR DU DIN PENSION

• Här kan du se hur mycket du tjänat in till din pension och få en samlad bild av alla dina pensioner, till exempel din allmänna pension och din tjänstepension. På sajten kan du även göra en prognos över din framtida pension.

HÄR FÖRBÄTTRAR DU DIN PENSION

• Här får du konkreta råd och tips om hur du kan höja din pension genom att exempelvis sänka avgifterna eller anpassa ditt efterlevandeskydd till din familjesituation. Du ska ha de efterlevandeskydd du behöver – varken mer eller mindre.

HÄR ÄNDRAR DU DIN PENSION

• Här kan du se om du har tjänstepensionen ITP. Det är också här du lägger till eller tar bort efterlevandeskydd, bestämmer vem som ska få pengar efter dig och väljer vilket bolag som ska förvalta dina pengar.

DETTA FÅR DU MED KOLLEKTIVAVTAL

• Få vet hur mycket kollektivavtalets försäkringar kan betyda för den privata ekonomin. Här kan du enkelt ta reda på vad ett kollektivavtal är värt i pengar om du blir förälder, sjuk, arbetslös eller vid andra händelser i livet.

MINPENSION.SE

RÅDGIVNINGSTJÄNST.SE

COLLECTUM.SE

KNEGDEG.SE

PTK

Adress: PTK, Box 3036, 103 62 Stockholm
E-post: info@ptk.se
Webb: www.ptk.se

facebook.com/PTK1973

twitter.com/ptk_se